DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-93-4

УДК 339.9:331.556.4:338.1(477)(477.9)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ[1]

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC COOPERATION OF UKRAINIAN REGIONS IN THE CONTEXT OF MIGRATION CHALLENGES AND POST-WAR RECOVERY

Домашенко Марина Дмитрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський державний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6987-8992

Долуда Карина Юріївна
студентка,
Сумський державний університет
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-9092-5193

Domashenko Maryna, Doluda Karyna
Sumy State University

У статті досліджено перспективи розвитку міжнародного економічного співробітництва регіонів України в умовах міграційних викликів та повоєнного відновлення. Актуальність теми зумовлена значним впливом міграційних процесів на соціально-економічний розвиток регіонів, посиленням ролі зовнішніх економічних зв'язків, а також необхідністю залучення міжнародних ресурсів для відбудови національної економіки. Обґрунтовано теоретичні та прикладні засаді розвитку міжнародного економічного співробітництва регіонів України з урахуванням сучасних міграційних викликів і визначено пріоритетні напрями його активізації в умовах повоєнного відновлення. Наукова новизна дослідження полягає у розвитку теоретичних підходів до оцінки ролі міграційних процесів у формуванні міжнародного економічного співробітництва регіонів та обґрунтуванні напрямів їх трансформації в умовах повоєнного відновлення.

Ключові слова: міжнародне економічне співробітництво; регіональний розвиток; міграційні виклики; повоєнне відновлення; міграційний потенціал; українська діаспора; інвестиційна співпраця; сталий розвиток.

The article examines the prospects for the development of international economic cooperation of Ukrainian regions in the context of migration challenges and post-war recovery. The relevance of the study is determined by the significant impact of migration processes on regional socio-economic development, the growing importance of external economic relations, and the need to attract international resources for national economic reconstruction. Theoretical and applied foundations for the development of international economic cooperation among the regions of Ukraine are substantiated, taking into account current migration challenges, and priority directions for its intensification in the context of post-war recovery are identified. The research is based on a combination of general scientific and special methods, including analysis and synthesis to generalize theoretical approaches to international economic cooperation; a systematic approach to determine the relationship between migration processes and regional development; comparative analysis to assess the impact of migration on regional economic dynamics; and logical generalization to formulate conclusions and practical recommendations. The results of the

[1] Публікація містить результати дослідження "Фундаментальні засади сталого та інклюзивного розвитку регіонального простору для повоєнного відновлення в умовах цифрової трансформації" (№ д/р 0125U001620, 2025-2027), що фінансується за рахунок державного бюджету України.

This research was funded by a grant from the state budget of Ukraine "Fundamentals of Sustainable and Inclusive Regional Spatial Development for Post-War Reconstruction in the Context of Digital Transformation" (# 0125U001620, 2025-2027)

© Домашенко М. Д., Долуда К. Ю., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

study show that migration processes act both as a challenge and as a potential resource for the development of international economic cooperation of regions. Key directions for its intensification are substantiated, including the development of partnerships with the Ukrainian diaspora, attraction of investments, stimulation of knowledge and technology transfer, formation of innovation ecosystems, and the use of digital interaction platforms. It is proved that effective integration of migration potential contributes to strengthening regional economic resilience and their integration into global economic processes. The scientific novelty of the study lies in the development of theoretical approaches to assessing the role of migration processes in shaping international economic cooperation of regions and in substantiating directions for their transformation in the context of post-war recovery. The practical significance of the results lies in the possibility of their use in the development of regional economic policy aimed at enhancing international cooperation, effective use of migration potential, and ensuring sustainable and inclusive development of Ukrainian regions.

Keywords: international economic cooperation; regional development; migration challenges; post-war recovery; migration potential; Ukrainian diaspora; investment cooperation; knowledge transfer; sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасні трансформаційні процеси, зумовлені повномасштабною війною, активізацією міграційних потоків та необхідністю повоєнного відновлення, суттєво впливають на розвиток регіонів України та характер їх міжнародного економічного співробітництва. Міграційні виклики, з одного боку, призводять до втрати трудового та інтелектуального потенціалу, а з іншого – формують нові можливості для розширення зовнішньоекономічних зв'язків, залучення інвестицій, трансферу знань і розвитку партнерства з українською діаспорою.

У цих умовах особливої актуальності набуває проблема формування ефективних механізмів розвитку міжнародного економічного співробітництва регіонів України з урахуванням міграційних процесів як важливого чинника соціально-економічної трансформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблематика міжнародного економічного співробітництва регіонів України в умовах міграційних викликів та повоєнного відновлення активно досліджується українськими й міжнародними науковцями. Особливої актуальності ця тематика набула після початку повномасштабної війни, що зумовило переосмислення ролі міграційних процесів у забезпеченні економічної стійкості та відбудови держави.

Серед українських дослідників вагомий внесок у вивчення сучасних міграційних процесів зробили Лібанова Е.М., Позняк О.В., Цимбал О.І. [1; 2], які проаналізували масштаби вимушеної міграції, чинники повернення українських громадян та вплив міграційних процесів на людський капітал держави. Петрівський О. [3] проаналізував сучасні демографічні тенденції: зростання природного скорочення населення, масштабний відтік громадян за кордон, трансформацію вікової структури та втрату людського капіталу.

Вагомий внесок у дослідження сучасної української міграції зробили фахівці Центру економічної стратегії, які у дослідженні «Українські біженці після трьох років за кордоном» (2025) [4], які проаналізували масштаби вимушеної міграції, рівень інтеграції українців у країнах перебування, а також фактори, що визначають готовність громадян до повернення після завершення війни.

На міжнародному рівні проблеми міграції та її впливу на економічний розвиток висвітлено у щорічних аналітичних доповідях OECD International Migration Outlook (2024; 2025) [5], де досліджено сучасні тенденції міжнародної мобільності населення, інтеграцію мігрантів на ринках праці та окремо проаналізовано українську міграційну кризу як одну з найбільших у Європі після Другої світової війни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми Водночас аналіз сучасних наукових публікацій свідчить, що недостатньо дослідженими залишаються питання розвитку міжнародного економічного співробітництва саме на регіональному рівні з урахуванням міграційного потенціалу, можливостей української діаспори, трансферу знань, інновацій та інвестицій у процесі повоєнного відновлення регіонів України. Це обумовлює актуальність подальших досліджень у зазначеному напрямі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ціль статті полягає у обґрунтуванні теоретичних і прикладних засад розвитку міжнародного економічного співробітництва регіонів України в умовах міграційних викликів та повоєнного відновлення, а також у визначенні пріоритетних напрямів його активізації.

Для досягнення поставленої цілі у статті визначено такі завдання: дослідити сутність та особливості міжнародного економічного співробітництва регіонів України; проаналі-

зувати вплив міграційних процесів на розвиток регіональних економік; обґрунтувати роль міграційного потенціалу у формуванні міжнародних економічних зв'язків; визначити перспективні напрями активізації міжнародного економічного співробітництва в умовах повоєнного відновлення; сформулювати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання міграційного потенціалу на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження Міграційні процеси, що охопили Україну в останнє десятиліття, а особливо після початку повномасштабної війни у 2022 році, стали не лише соціальним і демографічним викликом, але й чинником, який відкриває нові можливості для економічного розвитку та міжнародного співробітництва. Україна має значний міграційний потенціал, який формується не лише чисельністю громадян, що перебувають за кордоном, але й їхніми знаннями, кваліфікаціями, фінансовими ресурсами, контактами та досвідом участі в міжнародному ринку праці [6].

Війна значно змінила структуру та динаміку міграційних потоків. Багато українців, які були змушені виїхати через загрозу життю, отримали нові можливості у країнах Європейського Союзу, Великій Британії, Канаді та США. Водночас ці громадяни стали частиною нових економічних систем, здобули освіту, професійні навички, налагодили бізнес-контакти. Цей процес створює унікальне середовище для формування «економіки знань» та посилення міжнародного іміджу України як держави, здатної інтегруватися у глобальний економічний простір.

Використання цього потенціалу є ключовим чинником у повоєнному відновленні. Держава може сприяти залученню людського капіталу через програми стимулювання повернення, створення сприятливих умов для інвестицій діаспори, підтримку бізнес-ініціатив ветеранів та переселенців, розвиток дистанційної зайнятості тощо (табл. 1).

Варто зазначити, що грошові перекази від українських трудових мігрантів залишаються важливим чинником стабілізації економіки. За оцінками Національного банку України, у 2023 році їх обсяг перевищив 12 млрд доларів США, що є суттєвою підтримкою платіжного балансу країни. Проте ще більший ефект може мати не лише фінансовий, а й інтелектуальний капітал мігрантів – знання, компетенції та міжнародні зв'язки [9-11].

В умовах війни та післявоєнного відновлення особливого значення набувають зв'язки між українськими громадами за кордоном і вітчизняними регіонами. Саме діаспора може виступати «локомотивом» розвитку міжнародного партнерства у сферах освіти, науки, культури, інвестицій та торгівлі. Так, українські асоціації у Польщі, Німеччині, Канаді активно співпрацюють із вітчизняними університетами, фондами та підприємствами, сприяючи реалізації спільних проєктів.

Використання міграційного потенціалу неможливе без системної державної політики. Україна має розробити комплексну стратегію взаємодії з громадянами за кордоном, спрямовану на підтримку комунікації, створення програм «повернення талантів», залучення бізнесу діаспори до інвестиційних проєктів. Державі необхідно посилити дипломатичну та інформаційну присутність у країнах, де проживає найбільше українців, аби зберегти зв'язки з ними та залучати їхній потенціал до розвитку національної економіки.

Таблиця 1

Основні фактори міграційного потенціалу та їхній економічний ефект

№	Фактор міграційного потенціалу	Можливий економічний ефект
1	Професійні навички та досвід мігрантів	Зростання продуктивності праці, модернізація національної економіки
2	Грошові перекази з-за кордону	Підтримка внутрішнього попиту, збільшення валютних надходжень
3	Діяльність української діаспори	Розширення міжнародних контактів, сприяння інвестиціям
4	Інноваційні знання, отримані за кордоном	Поширення сучасних технологій та управлінських практик
5	Освітній і культурний обмін	Зміцнення людського капіталу, формування відкритого суспільства

Джерело: сформовано авторами на основі [7-10]

Таблиця 2

Вплив факторів міграційного потенціалу на економіку України (оцінка, %)

Фактор	Оцінка впливу, %
Професійні навички мігрантів	30
Грошові перекази з-за кордону	25
Міжнародні контакти та діаспора	20
Інноваційні ідеї та досвід	15
Освітній і культурний обмін	10

Джерело: сформовано авторами на основі [6-9]

Як видно з таблиці, найбільший вплив мають професійні навички мігрантів та грошові перекази. Саме ці чинники відіграють ключову роль у формуванні нової економіки, орієнтованої на європейські стандарти та технологічне оновлення. Водночас міжнародні контакти та інноваційний обмін створюють передумови для інтеграції України до глобальних ланцюгів виробництва.

Важливим напрямом використання міграційного потенціалу є розвиток міжнародної співпраці у сфері освіти та науки. Українські студенти й дослідники, які отримали освіту за кордоном, можуть стати носіями нових ідей, технологій і підходів до управління, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни. У цьому контексті слід активізувати програми обміну між українськими та закордонними університетами, залучати діаспору до створення спільних освітніх платформ і наукових консорціумів.

Важливу роль відіграє також розвиток підприємництва серед мігрантів. Багато українців за кордоном уже мають власний бізнес і готові інвестувати у свою країну за умови стабільного правового середовища, захисту інвестицій та прозорості податкової системи. Створення спеціальних механізмів підтримки підприємців-репатріантів дозволить перетворити еміграцію на інструмент розвитку, а не втрати людського потенціалу.

Отже, міграційний потенціал України – це не лише демографічний виклик, а й стратегічний ресурс, який може стати основою для економічного зростання, інноваційного розвитку та розширення міжнародних зв'язків. В умовах війни та майбутнього повоєнного відновлення його ефективне використання є надзвичайно важливим для формування нової моделі сталого розвитку держави.

Інтеграція українських мігрантів у міжнародні економічні процеси є одним із ключових напрямів сучасної зовнішньоекономічної політики держави. Після початку повномасштабної війни 2022 року понад 6 мільйонів українців опинилися за межами країни, формуючи нові осередки української діаспори в Європі та світі. Ці громади мають величезний потенціал для розвитку економічних, інвестиційних, культурних та освітніх зв'язків між Україною та державами перебування [6].

З огляду на сучасні виклики, інтеграція українських мігрантів не повинна обмежуватися лише соціальною адаптацією. Вона має включати економічний, освітній і підприємницький виміри, які дозволять не лише підтримувати громадян України за кордоном, але й використовувати їхній потенціал для розвитку національної економіки. Для цього держава повинна розробляти і реалізовувати комплексні стратегії інтеграції, що поєднують дипломатичні, освітні, фінансові та інституційні механізми.

Однією з ключових передумов інтеграції є створення стійких інституційних механізмів співпраці з мігрантами та діаспорою. У цьому контексті важливим є розвиток діяльності українських дипломатичних представництв, центрів допомоги громадянам, культурних і бізнес-асоціацій за кордоном. Вони мають виконувати роль не лише комунікаційних майданчиків, але й центрів підтримки економічних ініціатив.

Держава вже реалізує окремі програми, спрямовані на зміцнення зв'язків з громадянами за кордоном – наприклад, «Українська міграційна платформа» та «Зв'язок з українцями світу». Проте ефективність таких ініціатив можна підвищити через створення єдиного координаційного органу з питань діаспори, який би об'єднував представників МЗС, Мінекономіки, Міністерства освіти, громадських організацій та бізнесу.

Економічна складова інтеграції мігрантів полягає у залученні їх до міжнародних ланцюгів доданої вартості, участі в експортних

програмах, спільних інвестиційних проєктах, розвитку малого та середнього бізнесу. Діаспора, володіючи фінансовими ресурсами, знаннями та контактами, може стати каталізатором для виходу українських підприємств на нові ринки.

Перспективним напрямом є створення Українських бізнес-хабів за кордоном – центрів підтримки українських підприємців, які поєднують освітню, консультативну та фінансову функції. Вони можуть сприяти просуванню українських товарів і послуг, організовувати виставки, бізнес-форуми, торгові місії. Такі платформи вже активно розвиваються у Польщі, Чехії, Німеччині, Канаді.

Важливим інструментом є також створення спеціальних інвестиційних програм для діаспори. Наприклад, випуск «діаспорних облігацій», що дозволив би громадянам України за кордоном інвестувати кошти у відбудову країни на пільгових умовах. Аналогічні інструменти успішно використовують Ізраїль, Індія, Ірландія.

Інтеграція мігрантів у міжнародні економічні процеси має спиратися на інтелектуальний потенціал українців, які отримали освіту або досвід роботи за кордоном. Освітні програми, що підтримують обмін знаннями між Україною та іншими країнами, дозволяють не лише зменшити «відтік мізків», а й сприяти «циркуляції талантів» – процесу, коли фахівці тимчасово виїжджають, набувають досвіду і повертаються з новими компетенціями [12].

У цьому контексті важливо розвивати такі ініціативи, як програми подвійних дипломів, спільні наукові лабораторії, участь українських університетів у європейських дослідницьких мережах (Horizon Europe, Erasmus+). Це сприятиме не лише інтеграції в науковий простір ЄС, а й розбудові системи інноваційної економіки [13; 14; 15].

Ефективна інтеграція мігрантів у міжнародні економічні процеси потребує розбудови сучасних цифрових платформ. Створення єдиного електронного реєстру українців за кордоном, інтерактивних онлайн-спільнот для діаспори, системи електронних консультацій з представниками уряду дозволить забезпечити зворотний зв'язок і залучення українців до державних ініціатив.

Завдяки цифровізації можливим стане проведення онлайн-навчань для підприємців, просування експорту українських товарів через електронні майданчики, реалізація краудфандингових кампаній для підтримки відбудови України [16].

Інтеграція українських мігрантів і діаспори у міжнародні економічні процеси є стратегічним напрямом відновлення України в умовах війни та післявоєнного розвитку. Вона сприяє залученню фінансових, людських та інтелектуальних ресурсів, розширенню ринків збуту, формуванню позитивного іміджу держави.

Комплексна державна політика, орієнтована на інституційну, економічну, освітню й комунікаційну інтеграцію, здатна перетворити українську діаспору на потужного партнера у процесі модернізації країни та посилення її позицій у міжнародній економічній системі.

Таблиця 3

Основні напрями інтеграції українських мігрантів у міжнародні економічні процеси

№	Напрям інтеграції	Конкретні заходи	Очікувані результати
1	Інституційна співпраця	Створення координаційного органу з питань діаспори, розвиток мережі культурно-економічних центрів	Зміцнення зв'язків між Україною та діаспорою
2	Економічна інтеграція	Підтримка бізнесу мігрантів, запуск «українських бізнес-хабів»	Розширення експорту, створення робочих місць
3	Освітня та наукова взаємодія	Програми обміну, гранти для студентів і дослідників	Підвищення інноваційного потенціалу України
4	Інвестиційна співпраця	Випуск діаспорних облігацій, підтримка стартапів	Залучення фінансових ресурсів у повоєнне відновлення
5	Культурна дипломатія	Проведення міжнародних українських фестивалів, проєктів з популяризації бренду України	Підвищення позитивного іміджу держави

Джерело: сформовано авторами

В сучасних умовах глобалізації та з урахуванням військової агресії проти України, питання підвищення ефективності міжнародного економічного співробітництва стає особливо актуальним. Економічна інтеграція країни у світові процеси дозволяє не лише забезпечити стійкий економічний розвиток, а й зміцнити стратегічну незалежність. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків потребує системного підходу, що поєднує державну підтримку, бізнес-ініціативи та активну участь українських підприємств у глобальних ланцюгах доданої вартості.

Одним із ключових напрямів підвищення ефективності міжнародного співробітництва є розширення ринків збуту та диверсифікація партнерської бази. Традиційно український експорт був орієнтований на країни ЄС та СНД, однак сучасні виклики вимагають більшої гнучкості та активного виходу на нові регіони. Наприклад, ринки Азії, Африки та Латинської Америки відкривають значні можливості для експорту аграрної продукції, машинобудівної техніки та високотехнологічних продуктів [10; 11].

Диверсифікація партнерів дозволяє зменшити ризики, пов'язані з геополітичними та економічними коливаннями окремих країн, а також стимулює український бізнес до підвищення якості продукції та впровадження інновацій. У цьому контексті важливо розвивати багатосторонні торговельні угоди та створювати платформу для взаємодії з міжнародними бізнес-асоціаціями.

Для залучення іноземних інвестицій Україні необхідно створити стабільне та передбачуване середовище для бізнесу. Одним із основних кроків є спрощення адміністративних процедур та забезпечення прозорості інвестиційних процесів. Держава може розробляти спеціальні програми підтримки інвесторів у стратегічних секторах, таких як енергетика, інфраструктура, інформаційні технології та агропромисловий комплекс.

Крім того, розвиток інвестиційної привабливості передбачає вдосконалення інфраструктури, що включає транспортні коридори, логістичні центри та цифрові платформи для обміну даними. Приклади успішних інвестиційних проектів свідчать, що державна підтримка та пільгові умови для інвесторів сприяють створенню спільних підприємств, розвитку виробництва та підвищенню конкурентоспроможності української продукції на міжнародному ринку [17].

Стабільне законодавство та прозорі правила ведення бізнесу є ключовими факторами для міжнародних партнерів. Україні необхідно продовжувати гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами, особливо у сферах оподаткування, митного регулювання, охорони довкілля та безпеки продукції.

Одним із важливих напрямів є вдосконалення митних процедур та зменшення часу на оформлення вантажів. Це дозволяє українським компаніям швидше виходити на міжнародні ринки та конкурувати з товарами інших країн. Також важливим є створення стабільного правового поля для захисту прав інтелектуальної власності, що стимулює розвиток інноваційних продуктів та технологій.

Інновації та цифрові технології стають одним із основних факторів конкурентоспроможності на світовому ринку. Україна має значний потенціал у сфері IT, біотехнологій, машинобудування та агротехнологій. Для ефективної інтеграції в міжнародні ланцюги доданої вартості необхідно активно підтримувати стартапи, венчурні фонди та науково-дослідні центри [18; 19].

Цифровізація бізнес-процесів, впровадження електронного документообігу та автоматизація логістики дозволяють скоротити витрати, підвищити ефективність управління та забезпечити більшу прозорість у взаємодії з міжнародними партнерами. Застосування сучасних цифрових технологій також сприяє розвитку електронної торгівлі та виходу українських компаній на нові глобальні ринки.

Одним із визначальних чинників успішної міжнародної співпраці є високий рівень професійної підготовки кадрів. Для цього необхідно розвивати освітні програми, стажування за кордоном та міжкультурні обміни. Знання іноземних мов, розуміння міжнародних стандартів та здатність працювати в мультикультурному середовищі стають ключовими компетенціями сучасного фахівця.

Крім того, державна політика має стимулювати залучення українських фахівців у міжнародні проекти та сприяти поверненню тих, хто здобув досвід за кордоном, для реалізації його у національній економіці.

Розширення присутності України в міжнародних економічних організаціях, союзах та форумах забезпечує не лише доступ до нових ринків, а й можливість впливати на формування глобальних стандартів. Участь у таких платформах дозволяє координувати спільні

ініціативи, залучати інвестиції та брати участь у стратегічних міжнародних проектах.

Особливо важливо використовувати членство у міжнародних організаціях для просування українських товарів та послуг, а також для реалізації проєктів інфраструктурного та технологічного розвитку за підтримки міжнародних фінансових установ.

Сучасні інвестори та партнери все більше орієнтуються на соціальну відповідальність бізнесу та екологічну безпеку продукції. Впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності, екологічно чистих технологій та підтримка соціальних ініціатив підвищує репутацію українських компаній та країни загалом.

Важливо формувати імідж України як надійного партнера, який дотримується міжнародних стандартів етики, трудових прав та екологічної безпеки. Це сприяє залученню довгострокових інвестицій та відкриває можливості для участі в міжнародних проєктах розвитку.

Реалізація зазначених рекомендацій дозволить Україні значно підвищити ефективність міжнародного економічного співробітництва, забезпечити диверсифікацію зовнішньоекономічних зв'язків та зміцнити позиції на глобальному ринку. Комплексний підхід, який поєднує розвиток інновацій, цифровізації, людського капіталу та прозорого регулювання, сприятиме стійкому економічному зростанню навіть у складних умовах сучасної геополітичної ситуації.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що Україна перебуває в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій, зумовлених війною та масштабними міграційними процесами. Попри значні виклики, міграція може стати важливим чинником розвитку міжнародного економічного співробітництва через залучення людського капіталу, інвестицій, розширення експорту та інтеграцію у глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Підвищення інвестиційної привабливості України потребує формування прозорого бізнес-середовища, удосконалення законодавчої та регуляторної бази, гармонізації її з міжнародними стандартами, підтримки інноваційних проєктів і розвитку сучасної інфраструктури. Важливу роль у зміцненні міжнародного економічного співробітництва відіграють цифровізація, впровадження сучасних технологій, розвиток людського капіталу та дотримання принципів сталого розвитку і корпоративної соціальної відповідальності.

Отже, ефективний розвиток міжнародного економічного співробітництва України можливий за умови комплексного поєднання інституційних реформ, інноваційного розвитку, підготовки висококваліфікованих кадрів та активної інтеграції у світовий економічний простір. Реалізація цих заходів сприятиме використанню міграційного потенціалу як чинника повоєнного відновлення, економічного зростання та підвищення міжнародної конкурентоспроможності України.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні механізмів ефективного використання міграційного потенціалу для розвитку міжнародного економічного співробітництва регіонів України в умовах повоєнного відновлення.

Публікація містить результати дослідження "Фундаментальні засади сталого та інклюзивного розвитку регіонального простору для повоєнного відновлення в умовах цифрової трансформації" (№ д/р 0125U001620, 2025-2027), що фінансується за рахунок державного бюджету України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лібанова Е. М. «Воєнна міграція» з України: проблеми та перспективи розвитку. *Український географічний журнал*. 2024. № 4. С. 3–11. DOI: https://doi.org/10.15407/UGZ2024.04.003.

2. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О. І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2(48). С. 37–57. DOI: https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037.

3. Петрівський, О. Демографічна ситуація в Україні: перспективи виходу з кризи та мінімізація її впливу на розвиток економіки країни. *Економіка та суспільство*, 2025. № 77. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-3.

4. OECD. Ukraine's Strategic Response to the Displacement Crisis: Return, Reintegrate, Reconnect. Paris: OECD Publishing, 2026. URL: https://www.oecd.org/en/publications/ukraine-s-strategic-response-to-the-displacement-crisis_9b773da4-en.html

5. OECD International Migration Outlook 2024. Paris: OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2024_50b0353e-en.html

6. Державна служба статистики України. Офіційна статистика: міграція населення / Державна служба статистики України. — Київ, 2026. URL: https://www.ukrstat.gov.ua

7. Європа без бар'єрів. Реформа міграційної політики України: шлях до європейської інтеграції. URL: https://english.europewb.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Ukrainian-Migration-Policy-Reform.pdf

8. Європа без бар'єрів. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року: основні положення. URL: https://english.europewb.org.ua/strategy-of-the-state-migration-policy-of-ukraine-for-the-period-up-to-2025-main-points/

9. Європа без бар'єрів. Співпраця з міжнародними організаціями. URL: https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/cooperation-international-organizations

10. Центр Разумкова. «Трудові ресурси для повоєнного відновлення України». 16 жовтня 2024 р. URL: https://razumkov.org.ua/images/2024/10/16/2024-Pyshchulina-TRUDJVI-RESURS-UKR-SAIT.pdf

11. Офіційний сайт Міністерства економіки України. Міжнародне співробітництво / Міністерство економіки України. URL: https://me.gov.ua

12. Урядовий портал України. Міграційна політика / Урядовий портал України. URL: https://www.kmu.gov.ua (дата звернення: 01.08.2026).

13. Інститут освітньої аналітики. «Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану». 2024 р. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monoraph_melnyk-2024-full.pdf

14. Міністерство закордонних справ України. Співпраця з міжнародними фінансовими установами. URL: https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/economic-cooperation/cooperation-ukraine-international-financial-institutions

15. Міністерство закордонних справ України. Співпраця з міжнародними організаціями. URL: https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/cooperation-international-organizations

16. Міністерство економіки України. Україна та Світовий банк поглиблюють співпрацю для економічного відновлення та залучення інвестицій. URL: https://me.gov.ua/News/Detail/d00895eb-5bd2-4835-a034-65ecceb29038?lang=en-GB&title=UkraineAndTheWorldBankWillStrengthenCooperationForEconomicRecoveryAndInvestmentAttraction

17. Міністерство економіки України. Сполучені Штати та Україна підписали економічну партнерську угоду та створили Фонд відновлення інвестицій. URL: https://me.gov.ua/News/Detail/91af98f8-9ae6-49ba-99ae-adb847fe493a?lang=en-GB&title=UkraineAndTheUnitedStatesSignEconomicPartnershipAgreementAndEstablishTheReconstructionInvestmentFund

18. Центр економічної стратегії. «Українські біженці після трьох років за кордоном: скільки…». 20 лютого 2025 р. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/ukrayinski-bizhenczi-pislya-troh-rokiv-za-kordonom.pdf

19. Національний інститут стратегічних досліджень. «Тренди на ринку праці України в умовах війни». 17 жовтня 2025 р. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/trendy-na-rynku-pratsi-ukrayiny-v-umovah-viyny

REFERENCES:

1. Libanova, E. M. (2024). «Voienna mihratsiia» z Ukrainy: Problemy ta perspektyvy rozvytku [“War migration” from Ukraine: Problems and prospects for development]. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal,* vol. 4, pp. 3–11. https://doi.org/10.15407/UGZ2024.04.003

2. Libanova, E. M., Pozniak, O. V., & Tsymbal, O. I. (2022). Masshtaby ta naslidky vymushenoi mihratsii naselennia Ukrainy vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii [Scale and consequences of forced migration of the population of Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, vol 2, no. 48, pp. 37–57.. https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037

3. Petrivskyi, O. (2025). Demohrafichna sytuatsiia v Ukraini: Perspektyvy vykhodu z kryzy ta minimizatsiia yii vplyvu na rozvytok ekonomiky krainy [Demographic situation in Ukraine: Prospects for overcoming the crisis and minimizing its impact on the development of the country's economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 77. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-3

4. OECD. (2026). Ukraine's strategic response to the displacement crisis: Return, reintegrate, reconnect. OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/en/publications/ukraine-s-strategic-response-to-the-displacement-crisis_9b773da4-en.html

5. OECD. (2024). International migration outlook 2024. OECD Publishing. Available at https://www.oecd.org/en/publications/international-migration-outlook-2024_50b0353e-en.html

6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2026). Ofitsiina statystyka: Mihratsiia naselennia [Official statistics: Population migration]. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua

7. Ievropa bez barieriv. Reforma mihratsiinoi polityky Ukrainy: Shliakh do yevropeiskoi intehratsii [Reform of Ukraine's migration policy: The path to European integration]. Available at: https://english.europewb.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/Ukrainian-Migration-Policy-Reform.pdf

8. Ievropa bez barieriv. Stratehiia derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy na period do 2025 roku: Osnovni polozhennia [Strategy of the state migration policy of Ukraine for the period up to 2025: Main provisions]. Available at: https://english.europewb.org.ua/strategy-of-the-state-migration-policy-of-ukraine-for-the-period-up-to-2025-main-points/

9. Ievropa bez barieriv. Spivpratsia z mizhnarodnymy orhanizatsiiamy [Cooperation with international organizations]. Available at: https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/cooperation-international-organizations

10. Tsentr Razumkova. (2024) «Trudovi resursy dlia povoiennoho vidnovlennia Ukrainy» [Razumkov Centre. “Labour resources for Ukraine’s post-war recovery”]. October 16, 2024. Available at: https://razumkov.org.ua/images/2024/10/16/2024-Pyshchulina-TRUDJVI-RESURS-UKR-SAIT.pdf

11. Ministry of Economy of Ukraine. Mizhnarodne spivrobitnytstvo [International cooperation]. Available at: https://me.gov.ua

12. Government Portal of Ukraine. Mihratsiina polityka [Migration policy]. Available at: https://www.kmu.gov.ua

13. National Institute for Strategic Studies. (2025). Trendy na rynku pratsi Ukrainy v umovakh viiny [Labour market trends in Ukraine under wartime conditions]. Available at: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/trendy-na-rynku-pratsi-ukrayiny-v-umovah-viyny

14. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Spivpratsia z mizhnarodnymy orhanizatsiiamy [Cooperation with international organizations]. Available at: https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/cooperation-international-organizations

15. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Spivpratsia z mizhnarodnymy finansovymy ustanovamy [Cooperation with international financial institutions]. Available at https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/economic-cooperation/cooperation-ukraine-international-financial-institutions

16. Ministry of Economy of Ukraine. Ukraina ta Svitovyi bank pohlybliuiut spivpratsiu dlia ekonomichnoho vidnovlennia ta zaluchennia investytsii [Ukraine and the World Bank deepen cooperation for economic recovery and investment attraction]. Available at: https://me.gov.ua/News/Detail/d00895eb-5bd2-4835-a034-65ecceb29038?lang=en-GB&title=UkraineAndTheWorldBankWillStrengthenCooperationForEconomicRecoveryAndInvestmentAttraction

17. Ministry of Economy of Ukraine. Spolucheni Shtaty ta Ukraina pidpysaly ekonomichnu partnersku uhodu ta stvoryly Fond vidnovlennia investytsii [The United States and Ukraine signed an economic partnership agreement and established an Investment Reconstruction Fund]. Available at: https://me.gov.ua/News/Detail/91af98f8-9ae6-49ba-99ae-adb847fe493a?lang=en-GB&title=UkraineAndTheUnitedStatesSignEconomicPartnershipAgreementAndEstablishTheReconstructionInvestmentFund

18. Centre for Economic Strategy. (2025). Ukrainski bizhentsi pislia trokh rokiv za kordonom: Skilky [Ukrainian refugees after three years abroad: How many]. Available at: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/ukrayinski-bizhenczi-pislya-troh-rokiv-za-kordonom.pdf

19. Institute of Educational Analytics. (2024). Rynky pratsi ta osvitnikh posluh v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Labour markets and educational services in Ukraine under martial law]. Available at: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monoraph_melnyk-2024-full.pdf

Дата надходження статті: 07.08.2026
Дата прийняття статті до публікації: 27.10.2026
Дата публікації статті: 09.11.2026